

**EDUCATIEF
LESPAKKET
TER BEGELEIDING
VAN DE EXPO
VLUCHT
VERHALEN
(1951 – 2021)**

**HANDLEIDING
VOOR DE
LEERKRACHT**

Wat?

Een educatief pakket dat klassen voorbereidt op een bezoek aan de tentoonstelling, hen een methodiek aanreikt om het bezoek op een boeiende en leerrijke manier te doen en zorgt voor een persoonlijke naverwerking.

Duur?

- Voorbereiding: 1 of 2 lesuren (1 lesuur: stap 1-4 / 2 lesuren: stap 1-6)
- Bezoek tentoonstelling: ong. 2 uur
- Naverwerking: tussen een halve les en meerdere lessen (afhankelijk van de voorhanden tijd)

Voor wie?

- ✓ De doelgroep is **leerlingen tussen 10 en 18 jaar**, dus gespreid over 5^e leerjaar BaO tot 6^e middelbaar SO in het Nederlandstalig onderwijs.
 - ✓ Alle onderwijstypes, incl. OKAN
 - ✓ De lessenmap zal in twee leeftijdsgroepen uiteenvallen:
 - **methodiek voor de 3e graad basisonderwijs + 1e graad SO (10- tot 14-jarigen)**
 - **methodiek voor de 2e en 3e graad secundair (15- tot 18-jarigen)**
- De gebruikte methodiek is voor beide groepen dezelfde. Het verschil zal vooral zitten in de moeilijkheidsgraad van de aangereikte materialen. Voor de **OKAN-klassen** worden tips bij de bestaande methodiek toegevoegd, om de 'talige' stukken bevatbaarder te maken.

Doelen?

- ✓ Leerlingen doen inzien dat migratie van alle tijden is en universeel
- ✓ Vertrekken van persoonlijke verhalen die aantonen dat
 - elk migratieverhaal anders is (migratiemotief, reisroute, geografisch en historische context ..),
 - de asielpcedure complex is,
 - elke mens een meervoudige identiteit heeft en bij mensen met een migratie-verleden, de invloed van dit verleden op de identiteitsbeleving bij iedereen verschillend is.
- ✓ Een kijk en inzicht bieden op de historische lijn van migratie sinds WO II .
- ✓ Kennismaking met het vluchtelingenverdrag, de Conventie van Genève (1951).
- ✓ De realiteit van migratie confronteren met de 'abstracte' tekst van de Conventie.
- ✓ Op de hoogte zijn van de criteria waaraan een persoon moet voldoen om onder de definitie vluchteling te vallen.
- ✓ De juiste begrippen afbakenen, terminologie gebruiken en genuanceerd uitleggen.
- ✓ Persoonlijke beleving en empathie versterken door concrete verhalen.
- ✓ Een methodiek bieden om migratie en diversiteit bespreekbaar te maken.
- ✓ Ruimte maken voor het eigen migratieverleden / eigen ervaringen.
- ✓ Kritische en open kijk op maatschappelijke evoluties en het politieke debat.
- ✓ Differentiatie van het materiaal om te kunnen dienen voor verschillende doelgroepen (Sticordi-maatregelen).

VÓÓR DE EXPO

VOORBEREIDING IN DE KLAS

Materiaal:

Per tafel (migratieverhaal):

- ✓ per lln: begeleidende **werkbundel** (A4)
- ✓ 2 A3-pagina's met basisgegevens van het verhaal, voortaan 'placemat' genoemd
- ✓ stiften / kleurpotloden (Stap 3)
- ✓ tekst met het reisverhaal van de podcast (Stap 3)
- ✓ knipblad 2 - infokaartjes leven in België (Stap 4)
- ✓ knipblad met vraagkaartjes syntheseopdracht (Stap 6)
- ✓ smartphone / tablet / laptop (liefst met wifi-verbinding)
- ✓ ev. filmpjes en podcast als aparte bestanden (indien geen wifi)
- ✓ schrijfgierief
- ✓ plakband
- ✓ lijm & schaar

Voor de jonge groep (10-14j):

- ✓ knipblad 1 - infokaartjes land van herkomst (Stap 2 - jonge groep)

Verloop:

Vorbereiding:

- ✓ Druk alle nodige materiaal af, in kleur of zwart-wit.

Voor elke groep:

- Twee A3-placemats,
- Per lln een A4-werkbundel,
- Eén A4-knipblad (oudere groep) of twee knipbladen (jongere groep),
- Een tekst met het reisverhaal (Stap 3)
- Knipblad met een tiental kaartjes voor de synthese (stap 6)

- ✓ Maak 5 eilandjes in je klas, met juist genoeg stoelen aan elk eiland.
- ✓ Leg op elk eiland de 2 placemats. Je kan deze al samenplakken met plakband (op de achterkant), zodat de placemat één geheel wordt.
- ✓ Voorzie een tablet of laptop indien de leerlingen geen eigen smartphone kunnen/mogen gebruiken. Leg er ook genoeg stiften, de schaar en de lijmstift.

De opdrachten hieronder zijn niet altijd geschikt voor beide leeftijdsgroepen. Daarom geven we de ze telkens een kleur mee. **Voor de jonge (10-14j) groep gebruiken we blauw, voor de oudere (15-18j) groep rood. Tips voor Okan-klassen zetten we in het groen.**

INLEIDING **RED STAR LINE MUSEUM** & DE CONVENTIE VAN GENÈVE

Materiaal:

✓ werkbundel voor elke lln

Verloop:

De klas verdeelt zich in **vijf gelijke groepen**. Je kan er over nadenken ze bij het binnenkomen een nummer van 1 tot 5 te geven, om te vermijden dat er discussies zouden ontstaan of leerlingen alleen komen te staan. Zet alle leerlingen met hetzelfde nummer aan dezelfde tafel.

Geef elke leerling **een werkbundel**. Vertel dat dit boekje hen door deze les zal begeleiden, maar ook de opdracht bevat voor het museumbezoek én de naverwerking. Het is dus belangrijk dat de leerlingen het steeds bij zich hebben!

Vertel de groep dat jullie binnenkort een bezoek gaan brengen aan het **Red Star Line Museum** in Antwerpen. Dat museum vertelt het verhaal van de honderdduizenden migranten die in het begin van de 20ste eeuw de oversteek maakten van Europa naar Amerika. Red Star Line was de naam van het Belgisch bedrijf (rederij) dat deze reis mogelijk maakte, met grote passagiersboten tussen Antwerpen en New York.

Vraag aan de klas welke redenen mensen eind 19^e eeuw – begin 20^e eeuw zouden hebben gehad om te verhuizen naar Amerika. **Waarom kozen ze voor migratie?**

Mogelijk antwoorden:

- *Er was weinig werk in Europa. De bevolking groeide erg snel, maar er was niet genoeg werk voor iedereen. Er was veel armoede en te weinig landbouwgrond. In Amerika waren nog veel stukken grond die ontgonnen konden worden, wat landbouwers en andere arbeiders aantrok. (= Socio-economische redenen)*
- *Sommige mensen dreigden in Europa vervolgd of gestraft te worden, omdat ze kritiek hadden op hun koning of regering. In die periode waren er in Europa ook veel opstanden, oorlogen en gewapend verzet. Veel mensen voelden zich niet veilig waar ze woonden. (= Politieke redenen)*
- *Sommige religieuze groepen kregen in Europa weinig vrijheid om hun godsdienst te beleven. Soms leidde dat tot uitsluiting, discriminatie of zelfs tot vervolging. Zo kregen de Joden het op het einde van de 19e eeuw weer zwaar te verduren in sommige landen. (= Religieuze redenen)*
- *Een breuk met de familie, zin voor avontuur, een opdracht vanuit een organisatie... Persoonlijke redenen speelden natuurlijk ook een rol om te kiezen voor migratie naar Amerika. (= Persoonlijke redenen)*

Ook in 20^e eeuw bleef migratie wereldwijd groeien. De twee wereldoorlogen deden de roep om meer afspraken luider klinken. Zeker na WO II waren miljoenen mensen op de vlucht, vaak zonder thuis en zonder hoop. Een mijlpaal was de **CONVENTIE VAN GENÈVE**. Dit belangrijke internationale verdrag werd kort na WO II (in 1951) opgesteld om duidelijke regels te maken over wie precies een **vluchteling** is en wie recht heeft op bescherming, ook wel **asiel** genoemd.

150 landen (waaronder België) verplichtte zich toen om mensen die bescherming vragen op hun grondgebied op te vangen. Wie kan aantonen dat hij in zijn thuisland gevaar loopt of dreigt vervolgd (gestraft) te worden omwille van zijn ras, religie, afkomst of politiek overtuiging, moet volgens de afspraken van de Conventie asiel krijgen. Hij wordt dan erkend als vluchteling.

Vertel dat het museum vorig jaar (2021) de 70ste verjaardag vierde van dit erg belangrijk verdrag. De tentoonstelling die we gaan bezoeken, wil het verhaal vertellen van die 70 jaar migratie in België. België verschoof na WO II immers van een emigratieland naar een **immigratieland**. Er kwamen dus steeds meer mensen toe in België dan dat er vertrokken. Het zijn de verhalen van die toekomstige migranten die in de tentoonstelling centraal staan. En ook in deze les.

Vertel de groepjes dat ze zich elk over een ander **migratieverhaal** gaan buigen. Dat verhaal zal zich in 4 stappen ontfouwen:

1. Kennismaking met een jongere die in België woont en in zijn familie een migratieverhaal heeft.
2. Kennismaking met het familielid dat migreerde en het thuisland waar dit familielid vertrok.
3. Ontdekking van het traject dat deze persoon aflegde, van het thuisland naar België.
4. Verhaal van de aankomst en het leven in België.

Elke stap krijgt in de **werkbundel** dezelfde opdeling:

Het eerste deel is een **groepswork** dat ze op de **placemat** moeten uitvoeren. Dit deel focust op het verhaal van de migratie. Hier staat samenwerken, taken verdelen en verwerking van aangeboden info centraal.

Het tweede deel is **individueel** op te lossen in het **bundeltje**. Hier focussen we op eigen gedachten, gevoelens en gedragingen van de leerling zelf. Reflectie over zichzelf en het eigen engagement staat hier centraal.

Tip voor oudere klassen: zelfstandige en sterke groepen kan je al het materiaal op voorhand geven. Geef hen de opdracht zich te organiseren en de taken te verdelen. Zij hoeven zich dus niet per se aan de stappen te houden.

Tip voor OKAN-klassen: wellicht is het klassikaal werken rond 1 verhaal in sommige klassen meer aangewezen dan het uitgewerkte groepswork.

STAP 1 KENNISMAKING MET EEN JONGERE MET MIGRATIEROOTS

Materiaal:

- ✓ Werkbundel (1 per lln)
- ✓ 2 A3's die samen de placemat vormen
- ✓ smartphone / tablet / laptop
- ✓ ev. link naar filmpje

Verloop:

De kennismaking met de jongere gebeurt op twee manieren:

- De groep scant met smartphone/tablet de QR-code of surft met een laptop naar het **kennismakingsfilmpje** dat elke jongere maakte van zichzelf.

Moest de QR-link niet werken, of de leerlingen met een laptop werken, hieronder de links naar de filmpjes:

- Syntyche: <https://vimeo.com/manage/videos/681265132/6edaa273e4>
- Pieter-Jan: <https://vimeo.com/manage/videos/681264997/f4287273c0>
- Noor: <https://vimeo.com/manage/videos/681264760/c8e9608eae>
- Otto: <https://vimeo.com/manage/videos/681264910/7669396fc8>
- Abaseen: <https://vimeo.com/manage/videos/681264430/62cce3f645>

- De groep bestudeert de **identiteitscirkel** die de jongere van zichzelf ontwierp.

De groep gaat mondeling aan de slag met de vragen in hun boekjes:

- Wat doet deze jongere graag? Zijn er gelijkenissen met interesses / hobby's in de groep?
- De jongere heeft wortels in een land buiten België. Merk je dat? Aan wat?
- Is deze jongere zelf gemigreerd of is hij/zij hier geboren? Wie migreerde? Welke familieband hebben zij?
- Heb je zelf migratieroots of ken je een familielid die in het buitenland geboren is? In welk land?

De groep schrijft hun antwoorden en bevindingen op in hun bundel.

Een fijne **uitbreidingsoefening** is om de leerlingen ook een identiteitscirkel te laten ontwerpen van zichzelf, en die te vergelijken met elkaar en met de cirkel van de jongere.

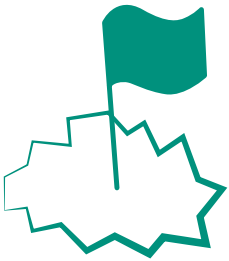
Tips voor OKAN-klassen:

De identiteitscirkel-methodiek is voor okan-leerlingen een goeie manier om kennis te maken met de jongere. Laat de leerlingen naar de tekeningen en/of de woorden kijken en laat ze eventueel opzoeken wat de betekenis is.

Laat de lln aan de andere groepjes over hun jongere vertellen aan de hand van de identiteitscirkel.

De leerlingen zelf een identiteitscirkel laten maken. Laat hen eerst nadenken over zaken die ze graag doen, belangrijk vinden, waar ze zich zorgen over maken,... Laat hen vervolgens een cirkel ontwerpen met 'taartstukken' waarin ze de belangrijkste woorden schrijven (of tekenen). Als de leerlingen dit zien zitten, kan je ze hun cirkel kort laten voorstellen.

De filmpjes zijn vrij kort, maar gaan wellicht voor sommige klassen toch te snel. Laat hen de filmpjes bekijken en eventueel in stukjes herbekijken. Laat hen in groep bespreken wat ze gezien en gehoord hebben. Hoe heet de jongere? Wat doet hij/zij graag? In welk land liggen zijn/haar wortels?

STAP 2 KENNISMAKING MET HET LAND VAN HERKOMST

Materiaal:

- ✓ werkbundel
- ✓ placemat
- ✓ infokaartjes land (jonge groep)
- ✓ smartphone / tablet / laptop

Verloop:

Onderaan de linker placemat vindt de groep de omtrek (grenzen) van **het land van herkomst** van de migrant. Bedoeling is om deze ruimte te gebruiken om gegevens te verzamelen als een soort 'mindmap' over het land en de situatie waarin het land en de familie van het personage verkeerde op het moment van de migratie.

De jonge groep krijgt de volgende opdracht:

- Zoek het land op in een atlas of op het internet. Kleur vervolgens het land op de **wereldkaart** die onderaan op de placemat afgebeeld staat. Duid ook België aan, in een andere kleur.
- Zoek de naam van de **hoofdstad** van het land op en duid die aan op de juiste plek op het grote kaartje van het land. Zoek tussen de foto's over het land en de familie naar de **geboorteplaats** van je personage. Duid die ook aan op de kaart.
- Knip de kaartjes met **foto's en info over het land** uit.
Sorteer de kaartjes op de volgende manier:
 - welke kaartjes zeggen iets over de manier waarop het land bestuurd wordt? En over eventuele conflicten (opstanden, oorlog, aanslagen...)? Dit noemen we politieke kaartjes. Leg deze apart!
 - Welke kaartjes zeggen iets over hoe de mensen overleven (soort werk, arm en rijk...) in het land? Dit noemen we socio-economische kaartjes. Leg deze apart!
 - Welke kaartjes geven een kenmerk van het volk dat in dat land leeft (taal, kledij, godsdienst, wonen, eten, kunst, sport...)? Dit noemen we culturele kaartjes. Leg deze apart!
- Nu heb je drie hoopjes. Leg ze elk in de juiste hoek van de placemat. Schik ze zo dat het duidelijk is voor iedereen.
- Plak alle kaartjes op de placemat met je lijmstift.
- Bekijk de vragen in je boekje. Los ze eerst individueel op en bespreek ze kort in groep.

De oudere groep krijgt deze opdracht:

- Zoek het land op in een atlas of op het internet. Kleur vervolgens het land op de **wereldkaart** die onderaan op de placemat afgebeeld staat. Duid ook België aan, in een andere kleur.
- Zoek de naam van de **hoofdstad** van het land op en duid die aan op de juiste plek op het grote kaartje van het land. Zoek ook naar de geboorteplaats van je personage. Duid die ook aan op de kaart.

- Ga op zoek naar **info over het land** uit de periode waarin je personage vertrok. De info moet onder te verdelen zijn in politieke, socio-economische en culturele informatie. Verdeel deze drie thema's over de leden van de groep.

Waar vinden ze de info?

- in de collectie op **Het Archief voor Onderwijs**: zorg voor een login (via Smartschool of volg de stappen zoals hieronder uitgelegd) voor je leerlingen en laat hen surfen naar de bundel 'Vluchtverhalen 1951-2021' en verder klikken naar de collectie met door ons geselecteerde fragmenten over hun land.

- *Het Archief voor Onderwijs is een gratis audiovisuele beeldbank met filmpjes en luisterfragmenten van nationale en regionale media (o.a. VRT) en cultuur- en erfgoedinstellingen. Lees er hier alles over.*
- *Ben je leerkracht in een Vlaamse erkende onderwijsinstelling? Dan kan je hier gratis een account aanmaken met je lerarenkaart of stamboeknummer*
- *Ben je student in een Vlaamse lerarenopleiding? Leer hier hoe je een account kan krijgen via je school.*
- *Wil je leerlingen secundair toegang geven tot filmpjes, luisterfragmenten of audiovisuele collecties? Kom hier te weten hoe je dat doet.*
- *Ook op de hulppagina vind de antwoorden op veel gestelde vragen en uitlegfilmpjes.*

- door je **eigen onderzoek** te starten en zelf te surfen op het internet

- Gebruik de ruimte rond de grenzen van het land onderaan je placemat om een overzicht te maken van de politieke, socio-economische en culturele situatie van het land.
Je kan dit doen door de IIn kaartjes te laten maken met info of rechtstreeks op de placemat te laten schrijven.
Zorg ervoor dat er geen zinnen of stukken tekst op de placemat terecht komt. Het is de bedoeling dat de IIn in kernwoorden, eventueel begeleid van pijlen en tekens, een schema maken dat overzichtelijk is en duidelijk voor de onwetende toeschouwer.
- Bekijk de vragen in je boekje. Los ze eerst individueel op en bespreek ze kort in groep.

Tips voor OKAN-klassen:

Laat de leerlingen de hoofdstad en geboortestreek van het land van herkomst opzoeken op internet of in een atlas.

Laat de foto's op het knipblad 1 uitknippen. Bij groepen voor wie de begeleidende tekstjes wat moeilijk is, kan je de leerlingen zelf laten vertellen wat ze zien op de foto's. Je kan als leerkracht eventueel aanvullen op basis van de begeleidende tekstjes.

Als alle foto's overlopen zijn, kan je de leerlingen laten nadenken over de domeinen waarin de foto's thuishoren: politiek, socio-economisch of cultureel. Wellicht vragen deze begrippen wat uitleg.

Je zou erover kunnen nadenken om de leerlingen een gelijkaardig oefening te laten maken van hun eigen land van herkomst:

- laat ze op een blad centraal hun land tekenen met hoofdstad en hun geboortestreek.
- maak drie velden rond het land en laat hen woorden opschrijven die typisch zijn voor de cultuur, het socio-economische en politieke leven in hun thuisland.
- ze kunnen dit blad voorstellen (presenteren) aan elkaar en ev. ophangen.

STAP 3 DE MIGRATIEROUTE

Materiaal:

- ✓ werkbundel
- ✓ placemat
- ✓ smartphone / tablet / laptop om naar de podcast te luisteren
- ✓ tekst met verhaal van de podcast

Verloop:

De groep gaat nu op zoek naar het verhaal achter de migratie zelf: de reis van het personage. Hiervoor is er een **podcast** voorzien. Bij de podcast hoort ook een uitgeschreven **tekst** van het verhaal. Zo kunnen de leerlingen tijdens het luisteren naar het verhaal ook volgen in de tekst en eventueel zaken aanduiden.

De opdracht is voor beiden groepen dezelfde: gebruik de ruimte centraal op de placemat om de reis van het thuisland (linksonder) naar België (rechtsboven) uit te **tekenen**. Dit mag eenvoudig met pijlen en woorden, maar mag ook creatiever met kleuren en tekeningen (bv. van bergen, rivieren, treinen, personen, gebeurtenissen...)

Moest de QR-link niet werken, of de leerlingen met een laptop werken, hieronder de links naar de podcasts:

- Cornell : <https://vimeo.com/manage/videos/682177250/a2ac02f88b>
- Long: <https://vimeo.com/manage/videos/682177332/147e5c7309>
- Jamaica: <https://vimeo.com/manage/videos/682177397/7307052cec>
- Stanislas: <https://vimeo.com/manage/videos/682177283/48f0dd506c>
- Abaseen: <https://vimeo.com/manage/videos/682177217/9cbaaed127>

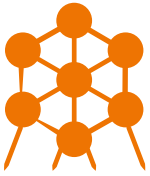
Tips voor OKAN-klassen:

Voor veel nieuwkomers is het verhaal van de eigen vluchtroute geen evident gespreksonderwerp. Het lijkt dan ook niet aangewezen om hen hier een oefening over op te leggen.

Op basis van de tekst en de podcast kan je wel het verhaal van het personage laten onderzoeken. Dat doe je in twee keer:

1. Woorden begrijpen. Laat de podcast (in stukken) beluisteren en geef de klas ondertussen de kans om woorden in de tekst te onderlijnen die ze niet begrijpen. Laat de klas nadenken over hun betekenis en geef eventueel zelf de verklaring. Overloop zo de hele tekst.
2. Het verhaal begrijpen. Herbeluister de podcast (ev. opnieuw in stukken) en vraag de klas nu om op zoek te gaan naar wat er gebeurt met het hoofdpersonage: wat doet hij/zij? waarom? wie helpt? waarom vertrekt hij/zij uit haar land? welke vervoersmiddelen? welke landen worden doorkruist?

Wellicht roept het verhaal herinneringen op. Laat hier ruimte voor, maar zoek ze niet actief op.

STAP 4 DE AANKOMST EN HET LEVEN IN BELGIË

Materiaal:

- ✓ werkbundel
- ✓ placemat
- ✓ knipblad 2 met info leven in België

Verloop:

In deze stap maken de leerlingen kennis met **organisaties en personen** die hun personage bij zijn/haar aankomst in België geholpen hebben.

De jonge groep krijgt de volgende opdracht:

- laat de **gebeurtenissen en foto's** van het knipblad 2 uitknippen.
- leg de gebeurtenissen in **een (chrono)logische volgorde**. Laat ze verder denken op het verhaal van de podcast: wat gebeurde eerst? en dan? laat hen zoeken welke foto's passen bij de gebeurtenissen (combinatie-oefening).
- schik en plak de duo's foto/gebeurtenis op de rechterkant van je placemat, naast de migratieroute.
- Bekijk de vragen in je boekje. Los ze eerst individueel op en bespreek ze kort in groep.

De oudere groep krijgt deze opdracht:

- laat de **gebeurtenissen en foto's** van het knipblad 2 uitknippen.
- leg de gebeurtenissen in **een (chrono)logische volgorde**. Laat ze verder denken op het verhaal van de podcast: wat gebeurde eerst? en dan?
- maak kennis met het **actorenweb** op de placemat: een overzicht van maatschappelijke spelers die invloed hebben op het leven in België.
- link zoveel mogelijk foto's uit het leven van je personage aan spelers uit het web. Leg ze erbij. Leg aan elkaar uit welke invloed deze organisatie/persoon heeft gehad op het leven van je personage.
- sta even stil bij de spelers uit het web die geen rol speelden in het verhaal. Wellicht hadden zij wel een rol van betekenis kunnen spelen om het leven in België wat makkelijker te maken. Aan welke spelers denk je dan? En aan welke rol?
- Bekijk de vragen in je boekje. Los ze eerst individueel op en bespreek ze kort in groep.

Tips voor OKAN-klassen:

De bovenstaande combinatie-oefening kunnen je leerlingen wellicht doen. Het deel met het actorenweb is waarschijnlijk wat te moeilijk.

Ook hier zal herkenning een grote rol spelen. Je kan de leerlingen laten nadenken aan welke personen / organisaties hun familie veel hebben gehad bij hun aankomst hier in België. Laat hen een opsomming maken. Zijn er organisaties of namen die terugkomen? Wat doen zij

Als je hierop wil doorgaan met je klas, zijn dit richtvragen:

- Waren het altijd positieve ervaringen? Waarom (niet)?
- Wat zou jullie leven hier gemakkelijker maken?

MOGELIJKE UITBREIDINGOEFENINGEN

De volgende twee stappen doe je tijdens een extra lesuur in de klas.

Deze uitbreiding is ten eerste aangeraden. Stap 5 geeft de leerlingen de kans om de gids-methodiek die ze gaan toepassen in de expo te oefenen. In stap 6 wordt de opgedane kennis geactualiseerd en wordt het gesprek rond soms heikele thema's aangemoedigd (oudere groep). Voor de jongere groep biedt stap 6 de mogelijkheid om belangrijke begrippen die ook in de expo zullen terugkeren te bespreken en in te oefenen.

STAP 5 KORT VOORSTELLINGSMOMENT

Elke groep krijgt nu de mogelijkheid om hun verhaal aan de andere groepen voor te stellen. Binnen elke groep wordt afgesproken welke leerling welke stap zal presenteren aan de groep.

Placemats worden in de klas opgehangen en binnen elke groep overloopt een leerling beurtelings de verschillende stappen in het verhaal.

Tips voor OKAN-klassen:

Als je samen met de klas 1 verhaal hebt overlopen, is deze stap niet echt nodig.

Indien ze toch in groepjes aan een verhaal hebben gewerkt, is het wel waardevol om hier een mondelinge oefening van te maken. Geef elke leerling de nodige tijd om zijn woordje uitleg voor te bereiden.

STAP 6 REFLECTIEOPDRACHT

Materiaal:

- ✓ Kaartjes reflectieopdracht
(jonge groep: 2 blz / oude groep: 1 blz)
- ✓ Schaar

Verloop:

De groepjes wisselen nu van tafel. Vorm 5 nieuwe groepjes. Aan elke tafel moet nu één iemand van elk verhaal zitten.

Methodiek voor de jonge groep:

- ✓ Als je de kaartjes nog niet op voorhand hebt geknipt (aangeraden), laat je elke groep de kaartjes knippen.
- ✓ Laat elke groep twee hoopjes met kaartjes maken:
 - Stapeltje kaartjes met begrippen
 - Stapeltje kaartjes met uitleg
- ✓ Verspreid de kaartjes met begrippen omgekeerd op tafel.
- ✓ Deel alle andere kaartjes (met uitleg) uit aan de leerlingen van de groep.
- ✓ Geef iedereen even de tijd om zijn kaartje te lezen.
- ✓ Om de beurt trekt iemand een omgekeerd kaartje van de tafel. Het begrip wordt voorgelezen, en de leerling die het kaartje trok, probeert het kaartje uit te leggen.
- ✓ De groep overlegt even samen wat de betekenis van het begrip is, en zoekt dan bij wie het kaartje met de uitleg van dit woord zit. Deze leerling leest de uitleg even luidop voor.
- ✓ Tenslotte zoekt de groep naar een link met een van de vijf verhalen. In welk verhaal speelde dit begrip een rol? Welke dan?
- ✓ Daarna trekt de volgende leerling een nieuw kaartje.

Methodiek voor de oudere groep:

- ✓ Als je de kaartjes nog niet op voorhand hebt geknipt (aangeraden), laat je elke groep de kaartjes knippen.
- ✓ Vestig de aandacht op de afspraken die in de werkbundel staan: *In dit deel gaat hem om jouw en mijn mening. De thema's die aan bod komen zijn actueel en liggen soms wat gevoelig. Maak dus duidelijke afspraken voor het gesprek:*
 - Iedereen heeft het recht op een eigen mening.
 - Laat iedereen rustig uitspreken.
 - Probeer respect op te brengen voor een mening die afwijkt van de jouwe.
 - Er is in deze oefening geen plaats voor racisme, extreme uitspraken of discriminatie.
- ✓ Laat om de beurt een leerling een kaartje met een vraag trekken.
- ✓ De leerling leest het kaartje voor. Vervolgens geeft deze leerling antwoord op de vraag.
- ✓ Daarna mag de groep reageren. Als het nodig is, spreek je een volgorde af waarin mag gereageerd worden.
- ✓ Na max. 5 minuten wordt het gesprek stil gelegd en trekt de volgende leerling een kaartje.

Tips voor OKAN-klassen:

De methodiek voor de jonge groep is de meest toegankelijke voor OKAN-groepen.

In sterkere en oudere groepen kan je de vragen van de oudere groep wel stellen.

TIJDENS DE EXPO

BEZOEK AAN DE EXPO

Materiaal:

- ✓ werkbundel
- ✓ werkblaadje expo (op A4, of nog beter: op A3): 1 per leerling!
- ✓ schrijfgierief

Verloop:

Het bezoek aan de expo zal gebeuren in twee delen:

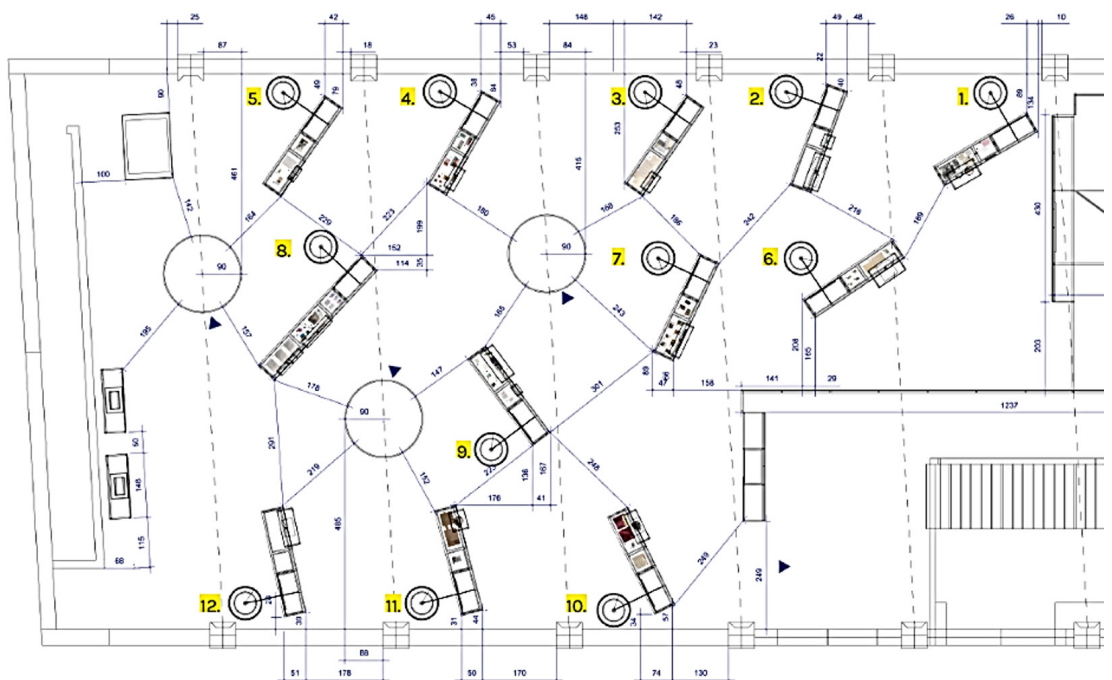
1. Een verkenning in kleine groepjes (3 ln), waarbij elk groepje een eiland kiest (of toegewezen krijgt) dat ze gaan onderzoeken.
2. Een bezoek in twee of drie grotere groepen aan enkele eilanden, waarbij de leerlingen bij hun eiland een woordje uitleg geven.

Om het bezoek goed te laten verlopen, spreek je volgende zaken best goed af met je klas vóór het binnenkomen in het museum:

- Laat de klas zich op voorhand indelen in groepjes van 2 of 3.
- Leg de methodiek kort uit, of laat het lezen in hun werkbundel.
- Zorg dat iedereen een pen of potlood mee heeft om notities te maken.
- Je kan erover nadenken om de groepjes op voorhand een personage te laten kiezen. Dat kan door ze zelf te laten kiezen, of door ze een naam te laten trekken.

Dit zijn de **12 personages** uit de expo, in de volgorde waarin je ze zal tegenkomen op de expo (zie nummering op grondplan hieronder):

1. Ming Hung Truong (Vietnam, jaren 80)
2. Anna Borodikhina (Kazachstan, 1999)
3. Salomon en Jozef Podgursky (Polen, jaren 40)
4. Emzar Kvaratskhelia (Georgië, 2018)
5. Ahmed Oubari (Marokko, 1964)
6. Eva Tottosy (Hongarije, 1956)
7. Yousef Eid (Gaza, 2016)
8. Angela Beaufays (Argentinië, 1980)
9. Aida Turciovic (Bosnië, 1993)
10. Marie-Claire Nyatanyi (Rwanda, jaren 90)
11. Noor Schaiko (Syrië, 1989)
12. Razia en Hanifa (Afghanistan, 2021)

1. Tijdens de **verkenning** geef je elk groepje 20 minuten tot een half uur de tijd om hun personage beter te leren kennen. Hiertoe deel je het **werkblad 'tijdens de expo'** uit. Zorg ervoor dat elke leerling een blaadje krijgt!

Tip: je kan eventueel aan het begin van het bezoek een eiland samen bekijken en de methodiek van de 5 stappen op het werkblad samen doen. Zo worden de lln al vertrouwd met de opbouw van een eiland (dat is nagenoeg dezelfde voor elke eiland).

Spreek een uur en een plek af waar je na de verkenning zal samen komen met de hele groep.

De leerlingen doorlopen de 5 stappen van het werkblad. Die komen overeen met de methodiek die ze in de klas hebben leren kennen: kennismaking met het personage, kennismaking met het thuisland, de vluchtroute, de aankomst en het leven in België, een synthese aan de hand van de tijdlijn.

Zorg dat je als leerkracht alle groepjes eens bezocht hebt. Help waar je kunt, maar stuur niet. Het is belangrijk dat de leerlingen hun persoonlijke kijk neerschrijven.

2. Tijdens de **gidsbeurt**-methodiek loop je met een grotere groep langs verschillende eilanden. Je laat de leerling(en) die hier hun verkenning deden de uitleg geven.

Met kleine klassen kan je ervoor kiezen in één groep te gaan. Zorg dat de groep echter nooit groter wordt dan 10 à 12 leerlingen. Spreek af welke groep welke eilanden bezoeken.

Leerlingen uit hetzelfde verkennende groepje vullen elkaar tijdens het gidsen aan. Leerlingen die niet wensen te gidsen, zou ik niet dwingen.

Afhankelijk van je tijd en de interesse van de groep, bezoek je meerdere eilanden.

Tips voor OKAN-klassen:

Afhankelijk van hun taalniveau en zelfstandigheid, kan je de leerlingen zelf op verkenning sturen of niet.

Sowieso lijkt het een goed idee om eerst één of twee eilanden samen te doen, en de methodiek van de 5 stappen op het werkblad samen te bekijken.

Geef hen sowieso elk het werkblad (op A4) mee met de 5 stappen. Vraag hen om per stap enkele begrippen te noteren die bij elke stap horen. Ze doen dit best in kleine groepjes, zoals de oorspronkelijke methodiek.

Je kan ook besluiten om het hele bezoek met de hele groep samen te doen. Kies enkele eilanden uit en geef telkens even tijd om de groep naar de voorwerpen, de teksten en het videomateriaal te kijken. Beantwoord vragen en overloop vervolgens samen stap per stap op het werkblad.

NA DE EXPO

NAWERKING THUIS & OP SCHOOL

Materiaal:

- ✓ werkbundel
- ✓ werkblaadje NA DE EXPO (op A4, of nog beter: op A3): 1 per leerling!
- ✓ schrijfgierief
- ✓ materiaal voor de creatieve uitwerking (afh. van de gekozen ideeën)

Verloop:

De naverwerking nodigt de leerlingen uit om dezelfde vijf-stappen-methodiek toe te passen op een migratieverhaal dat ze zelf gezocht hebben. Het migratieverhaal mag uit de eigen familie komen, maar mag evengoed via burens, kennissen of via-via gevonden worden.

De naverwerking bestaat uit twee delen:

1. Huiswerk: interview met een persoon/gezin met een migratieverhaal. Verwerking op het werkblad.
 2. In de klas / op school: creatieve verwerking van de verzamelde verhalen.
1. Het **interview** dat ze hiervoor afnemen kan verlopen volgens de vijf stappen van het werkblad.

Deze opdracht kan je individueel of in kleine groepjes laten doen.

Enkele vuistregels voor het interview:

- Belangrijk is dat de persoon die geïnterviewd wordt zich comfortabel voelt en goed op de hoogte is van de bedoeling van je interview. Verzekeren hen dat het verhaal enkel zal gebruikt worden op school, en niet via internet of sociale media zal verspreid worden.
- Spreek af op een rustige plek, liefst een plek die de geïnterviewde zelf gekozen heeft en zich op zijn/haar gemak voelt.
- Laat de persoon enkel vertellen over zaken die hij/zij wil vertellen. Dring niet aan als je voelt dat ze er niet over willen vertellen.
- Vraag beleefd of je (oude en recente) foto's mag gebruiken om je creatieve verwerking in de klas te doen. Indien dit niet mag, heb hier dan begrip voor.

Als je een persoonlijk interview een te moeilijke opdracht vindt, kan je de interviews van [Veldwerk](#) gebruiken, die het Red Star Line sinds 2017 verzamelt op **Het Archief voor Onderwijs**. Laat hen de methodiek dan doen op basis van één interview uit deze collectie. Om in te loggen op Het Archief heb je een Smartschool-account nodig, of doorloop je de stappen zoals beschreven hierboven op p. 9.

2. Voor de **creatieve verwerking** in de klas ga je aan de slag met de verzamelde verhalen.

Je kan de klas laten brainstormen over een fijne manier om deze verhalen te brengen, of zelf met een of meerdere werkvormen aan de slag gaan.

Enkele ideeën:

- Maak een (online) krant of website waarop je verhalen bundelt.
- Verwerk ze in een toneelstuk, een lied, een slam poetry, ...
- Maak een kunstwerk dat het verhaal of jullie ervaring ervan vorm geeft.
- Maak een eiland met foto's, teksten en ev. voorwerpen zoals in de expo.

Je kan erover nadenken om alle creaties te bundelen in een **expo op school**. Nodig andere klassen, ouders en buurbewoners uit om te komen kijken!

!! Vergeet wel geen toestemming van de geïnterviewde te vragen als je hun verhaal op deze manier naar buiten gaat brengen !!

Veel succes!!

